

Nr 7

Trafikutskottets betänkande i anledning av i propositionen 1974:1 gjord framställning rörande anslaget till Transportstöd för Gotland jämte motioner.

Propositionen

I propositionen 1974:1 bilaga 8 (kommunikationsdepartementet) har Kungl. Maj:t under punkten E 16 (s. 159) föreslagit riksdagen att till Transportstöd för Gotland för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 3 300 000 kr.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat följande motioner, nämligen

1974:776 av herrar Fälldin (c) och Helén (fp), vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär 1. förslag till bestämmelser för Gotlandstrafiken som skapar likställighet mellan Gotland och fastlandet i fråga om kostnaderna för transporter av gods, fordon och passagerare enligt den s. k. vägprincipen, på i motionen anförda grunder, 2. att förslaget förelägges årets riksdag,

1974:1082 av herrar Nilsson i Visby (s) och Nilsson i Kalmar (s), vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att en snabbutredning tillsätts med uppgift att utreda förutsättningarna för ett överförande till staten av den nuvarande av Rederi AB Gotland och AB Sjölinjer bedrivna sjötrafiken till och från Gotland och i samband härmed ser på möjligheterna att undanröja de hinder som i dag finns för att Gotlands kommunikationsfrågor på ett naturligt och framåtriktat sätt skall kunna diskuteras jämsides med frågorna om kommunikationerna i landets alla övriga regioner, varvid tidpunkten för ett statligt övertagande av sjötrafiken till Gotland bör vara år 1976,

1974:1091 av herrar Strömberg i Botkyrka (fp) och Ekinge (fp), vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär ändrade regler för rabatter vid flygtrafik på Gotland i enlighet med vad i motionen anförts,

1974:1416 av herr Bohman m. fl. (m), vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om förslag till årets riksdag om sådant transportstöd till Gotlandstrafiken att kostnaderna för såväl person- som gods-transporter med båt, bil och flyg till och från Gotland ej blir högre än för motsvarande sträckor på fastlandet,

1974:1427 av herr Gustafsson i Stenkyrka (c), vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om en skyndsam översyn av nuvarande taxor för Linjeflygs Gotlandstrafik syftande till en rimligare prissättning i enlighet med motionens syfte,

1974:1428 av herrar Hallgren (vpk) och Claeson (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om förstatligande av Gotlandsbolaget och AB Sjölinjer.

Utskottet

För att förbättra betingelserna för den näringsgeografiska utvecklingen, som Gotlands inlemmande i stödområdet syftar till, utgår enligt riksdagens beslut (prop. 1971:154, TU 1971:28, rskr 1971:350 och prop. 1973:95, TU 1973:14, rskr 1973:250) transportstöd vid viss linjesjöfart på Gotland.

Stödet anges syfta till att minska de kostnadsmässiga olägenheter för det gotländska näringslivet som följer av Gotlands läge och av de därav betingade merkostnaderna i samband med färjeöverfart. Stödet är konstruerat så att godstaxan (längdmetertaxan för godsfordon) fr. o. m. den 1 juli 1973 är nedsatt med 75 procent (tidigare 50 procent) för transporter från Gotland till fastlandet. För att gynna turismen och för att förbilliga den gotländska allmänhetens fastlandsresor är taxan för överföring av personbilar reducerad med 25 procent.

Departementschefen beräknar anslaget för nästa budgetår till 3,3 milj. kr. Utskottet tillstyrker den sålunda föreslagna *medelsanvisningen*.

I motionen 1974:776 har begärts förslag till bestämmelser i syfte att skapa likställighet mellan Gotland och fastlandet i fråga om kostnader för transporter av gods, fordon och passagerare enligt den s. k. *vägprincipen*. Yrkanden av i princip samma innebörd berörande jämväl flygtransporter finns i motionen 1974:1416.

Motionärerna anser att vägen över havet mellan Gotland och fastlandet skall betraktas som Gotlands "landsväg" till det övriga Sverige. Därav anses följa att staten i princip skall bära de merkostnader som påläggs gods, fordon och passagerare för transport mellan Gotland och fastlandet jämfört med transportkostnaden för samma sträcka på fastlandet.

Utskottet vill i anledning härav erinra om att transportstödet i första hand bedrivs som en försöksverksamhet under en treårsperiod med början den 1 februari 1972. En utvärdering av verksamheten avses bli genomförd och i anslutning därtill en bedömning av dess värde och behovet av en anpassning. Avsikten är att de därav betingande övervägandena skall underställas riksdagen.

Utskottet anser vid dessa överväganden frågan om tillämpning av dels den s. k. vägprincipen och dels bilgodsföretagens s. k. normaltaxa för fjärrtrafik även på Gotlandslinjerna böra prövas. Prövningen bör också omfatta frågan om flygtransporterna. Resultatet av utredningsarbetet torde framläggas snarast och senast hösten 1974. Vad utskottet nu anfört bör av riksdagen ges Kungl. Maj:t till känna.

Genom det anförda synes även yrkandena i motionerna 1974:1091 om ändrade regler för *rabatter vid flygtrafik* på Gotland och 1974:1427 om en översyn av nuvarande *taxor för Linjeflygs Gotlandstrafik* i stora delar kunna tillgodoses.

I motionen 1974:1082 har hemställts om en snabbutredning för att utreda förutsättningarna för ett överförande till staten av *den av Rederi AB Gotland och AB Sjölinjer bedrivna sjötrafiken* till och från Gotland och i samband därmed möjligheterna att undanröja de hinder som i dag finns för att Gotlands kommunikationsfrågor på ett naturligt och framåtriktat sätt skall kunna diskuteras jämsides med frågorna om kommunikationerna i landets alla övriga regioner.

Motionärerna framhåller att flera trafikpolitiska planeringsinitiativ tagits av regeringen vilka, om inte speciella åtgärder vidtas för att länka in Gotland i detta planeringsarbete, kan komma att medföra att Gotland ej får del av de åsyftade förbättringarna. Utskottet delar motionärernas uppfattning i denna del. Frågan om Gotlands inlemmande i planeringsarbetet torde dock böra anstå i avvaktan på resultatet av förenämnda utvärdering. Utskottet anser därför att Kungl. Maj:t vid sin redovisning även klargör behovet av en allsidig utredning av Gotlands kommunikationer och dessas inordnande i trafikarbetet i ett vidare sammanhang. Vad utskottet sålunda anført bör av riksdagen ges Kungl. Maj:t till känna. I övrigt bör motionen ej föranleda någon riksdagens åtgärd.

Yrkandet i motionen 1974:1428 om *förstatligande av Gotlandsbolaget och AB Sjölinjer* avstyrks av utskottet.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Transportstöd för Gotland* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 3 300 000 kr.,
2. att riksdagen i anledning av motionerna 1974:776, 1974:1416, 1974:1091 och 1974:1427 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anført beträffande den s. k. vägprincipen m. m.,
3. att riksdagen
 - a. i anledning av motionen 1974:1082 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anført om Gotlands inlemmande i trafikarbetet,
 - b. avslår motionen 1974:1428.

Stockholm den 2 april 1974

På trafikutskottets vägnar
SVEN MELLQVIST

Närvarande: herrar Mellqvist (s), Dahlgren (c), Lothigius (m), Persson i Heden (c), Hjorth (s), Hugosson (s), Rosqvist (s), Clarkson (m), Östrand (s), Stjernström (c), Magnusson i Kristinehamn (vpk), Sellgren (fp), Johansson i Hållsta (c), Johansson i Åmål (s) och Ångström (fp).

Reservation

beträffande förstatligande av *Rederi AB Gotland och AB Sjölinjer* av herr Magnusson i Kristinchamn (vpk) som anser att

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "I motionen" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

I motionen 1974:1082 har hemställts om en snabbutredning för att utreda förutsättningarna för ett överförande till staten *av den av Rederi AB Gotland och AB Sjölinjer bedrivna sjötrafiken* till och från Gotland och i samband därmed möjligheterna att undanröja de hinder som i dag finns för att Gotlands kommunikationsfrågor på ett naturligt och framåtriktat sätt skall kunna diskuteras jämsides med frågorna om kommunikationerna i landets alla övriga regioner. I motionen 1974:1428 yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om förstatligande av Gotlandsbolaget och AB Sjölinjer.

Utskottet vill i likhet med de ovan nämnda motionerna framhålla den betydelse ett förstatligande av Gotlandsbolaget och AB Sjölinjer skulle ha för en effektiv lösning av trafiken på Gotland. I motionen 1974:1082 sägs t. ex. att den hindrande faktorn för att åstadkomma en samplanering och samordning av trafiken mellan Gotland och fastlandet ligger i att båttrafiken inte är helt inordnad i den statliga trafiken. Innan ett statligt övertagande av de båda rederierna sker torde utsikterna till en konsekvent genomförd progressiv och framåtriktad trafikpolitik vara i det närmaste obefintlig.

I motionen 1974:1428 påpekas att vänsterpartiet kommunisterna redan år 1971 begärde *förstatligande av Gotlandsbolaget och AB Sjölinjer*. Motionärerna hänvisade till att detta skulle göra det möjligt att ombesörja sjötransporterna till och från Gotland utan vinstintresse och att staten även skulle kunna ta förluster i denna verksamhet för att kraftigt nedbringa rese- och fraktkostnaderna. Man upppepar nu sin uppfattning att en förutsättning för ett ordentligt trafikstöd bör vara att sjötrafiken på Gotland förstatligas och drivs utan vinstintresse.

Utskottet delar motionärernas uppfattning och föreslår att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att förslag om förstatligande av Gotlandsbolaget och AB Sjölinjer snarast föreläggs riksdagen.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen med bifall till motionerna 1974:1082 och 1974:1428 hos Kungl. Maj:t begär förslag om förstatligande av Gotlandsbolaget och AB Sjölinjer.